

nr.2
2024

IUSBÄRAREN

UTGIVEN AV JURIDISKA FÖRENINGEN VID STOCKHOLMS UNIVERSITET SEDAN 1959

■ BARNRÄTT

Intervju med professor Pernilla Leviner

■ STUDENTLIV

Nedskärningarna på
juristprogrammet

■ FAMILJERÄTT

Intervju med
professor Göran Lind

■ DEBATT

Oaktsam våldtäkt kontra
samtyckeslagen

s. 9

s. 22

IUSBÄRAREN ges ut av Juridiska Föreningen vid Stockholms universitet. Utgivning sker fyra gånger per år och tidningen skickas kostnadsfritt till alla studenter vid Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet samt till alla anställda på Juridicum vid Stockholms universitet. Även utvalda advokatbyråer, myndigheter och bibliotek erhåller tidningen kostnadsfritt.

I DETTA NUMMER

Chefredaktörens krönika 3
 Styrelsekrönika 4
 Intervju: Pernilla Leviner 5
 Krönika: Brister inom socialtjänsten 9
 Om familjerättens historia 10
 Ny lag om skyddat boende för unga 14
 Krönika: Att ha flera vårdnadshavare 15
 Intervju: Prefekt Gustaf Sjöberg 16
 Krönika: Nedskränningarna på juristprogrammet
 Samtyckeslagen och oaktsamheten 21
 Debatt om fotbollskultur 22
 Notiser 24
 Fråga arbetsrättaren 26

ANSVARIG UTGIVARE

Emil Wallmark
 emil.wallmark@jurstud.com

CHEFREDAKTÖR

Tiemon Okojevoj
 chefred@jurstud.com

INFORMATIONSEKRETERARE JF

Gustaf Wennersten
 infosek@jurstud.com

GRAFISK FORM OCH LAYOUT

Jill Wallentin
 mail@jillsmat.se

ANNONSBOOKNING

Klim Malivskij
 annonsansvarig.iusbararen@jurstud.com

TRYCK

Dixa AB, www.dixa.se

OMSLAGSFOTO

Privat

ADRESS

Frescativägen 16
 114 18 Stockholm

Redaktionen förbehåller sig rätten att skära i eller refusera insänt material. För icke beställt material ansvaras ej. I tidningen gjorda uttalanden är endast om så anges att betrakta som JF:s eller IUSBÄRARENS ståndpunkt.

Redaktionen

TIEMON OKOJEVOJ
 Chefredaktör,
 skribent

ERIC TERNSTRÖM
 Vice chefredaktör,
 skribent

SIMON NAPOLÉON TELL
 Skribent

DAVID MUNCK
 Alumniskribent

RONJA LANDÉN
 Skribent

VERA KVIST
 Skribent

ENNI ZANDER
 Skribent

HARRI KORHONEN
 Skribent

EMMA GROTH
 Skribent

NELLY STARKENGREN
 Skribent

LOVÄ NILSSON
 Skribent

CECILIA LAGERGÅRD
 Alumniskribent

CRISTINA BLIXING
 Skribent

ANNA ANTWAN
 Skribent

JILL WALLENTIN
 Art Director,
 formgivare

CHEFREDAKTÖREN HAR ORDET

Några avslutande ord

EN mörk och kylig oktoberkväll år 2022 satte jag mig i mitt vardagsrum och kopplade upp på Zoom. Redaktionsmöte med Juridiska Föreningens tidning iusbararen. Jag hade inte särskilt höga tankar om det, utan såg det mer som en möjlighet att hitta ett nytt engagemang i en tid när jag höll på att fasa ut mycket annat ur livet. Varför inte prova liksom?

På den tiden var redaktionen rätt så liten och nyrekryterandet hade gått trögt i samband med pandemin. Men jag blev ändå varmt mottagen av dåvarande chefredaktör Simon Tell och nestor David Munck. Arbetet på redaktionen var väldigt fritt och respektive skribent fick bidra med det man hade sug för. Jag fastnade för det och inledde med att intervjua Juridiska fakultetens dekan om digitalisering av juristprogrammet. En av frågorna jag henne ställde till var varför Juridicum till nästan 100 % tvingade tillbaka alla studenter till campus efter att pandemirestriktionerna släpptes? Såg de inte de fördelar med att ha viss undervisning digitalt? Paradoxalt nog tas denna fråga upp igen i detta nummer, men inte för att Juridicum plötsligt börjat sjunga Halleluja i kör till den teknologiska tidserans landvinningar. Istället har de drabbats av dålig ekonomi... Mer om detta i Eric Ternströms två texter i detta nummer.

Hur som helst så väckte det där Zoommötet, den mörka oktoberkvällen för lite mer än två år sedan, ett sug inom mig att få testa på arbetet på en tidningsredaktion och redan efter en månad fick jag mycket mer ansvar när Simon lämnade över chefredaktörsstafettspinnen till mig. Jag tackade ja till att leda redaktionens arbete mycket för att jag läste igenom många nummer från

år tillbaka i tiden och såg potential till att bygga upp något. Dels såg jag att vi skulle fortsätta att erbjuda våra läsare intressanta intervjuer med advokater, domare, professorer m.m. Men jag hade också en tydlig ambition om att återuppbygga den studentredaktion som krympt under pandemin. Dessutom hade en ny justitieminister tillträtt och vi hade en lång tradition av justitieministerintervjuer.

När jag skriver detta är färgen på himlen en annan än den var den där oktoberkvällen 2022. Vi är på väg in i sommarens äventyr. AIK har precis krossat IFK Norrköping med 6-2 och är på väg att återhämta sig efter ett fiaskoartat fjolår. Snart är det EU-val. För egen del har jag dessutom på denna tid som chefredaktör gått från att vara nybakad på juristprogrammet till att enbart ha drygt ett år kvar innan jag ger mig ut i branschen. Tiden går snabbt, men oj vad mycket som har hänt på denna tid. Mängder med intressanta intervjuer med folk i branschen, en traditionsenlig justitieministerintervju och en hel flora av nya skickliga skribenter. Jag har med andra ord utträttat det jag ville och såg potential i att göra med iusbararen. Det har varit tufft emellanåt - men också kul. Jag kommer finnas kvar på ett hörn men lämnar nu över chefredaktörsstafettspinnen till Eric och ska passa på att njuta lite av sista året som student innan ett prestigefyllt arbetsliv väntar.

Tack för förtroendet att leda redaktionen! Au revoir!

TIEMON OKOJEVOJ
 chefredaktör

Annonsera i iusbararen?

annonsansvarig.iusbararen@jurstud.com

Från vinterkyla till vårvarme

Hej allesammans!

Den kalla vinterns grepp har sakta men säkert släppt taget om Sverige. Med dess avsked kommer en glödande värme som omfamnar vårt land. För juriststudenterna är detta inte bara ett tecken på förändring i vädret, utan även en påminnelse om en termin som närmast sig sitt slut. Vårterminen har varit en resa fylld av framsteg och gemenskap för oss studerande på juristprogrammet. Vi har öppnat våra armar för de nya studenterna som har anslutit sig till våra rader, välkomnat dem till vårt sammanhang och delat med oss av vår kunskap och erfarenhet. Deras entusiasm och nyfikenhet har varit smittsam, och det har gett oss en påminnelse om den första gången vi själva klev in i dessa korridorer med osäkerhet och förväntan i våra hjärtan.

Men vår gemenskap sträcker sig inte bara inom våra egna väggar. Under denna termin har vi också haft privilegiet att samarbeta med Nordiska Sekretariatet och delta i en rad aktiviteter som har fört oss runt i Norden. Genom dessa erfarenheter har vi inte bara fördjupat vår förståelse för rättsliga frågor i vår egen nation, utan också fått en inblick i de olika juridiska system och kulturella nyanser som präglar våra grannländer. Det har varit en ögonöppnande resa som har berikat våra tankar och perspektiv på vårt eget yrkesval.

Men våra äventyr har inte begränsats till de nordiska länderna. Vi har också rest land och rike runt för att träffa andra juridiska föreningar och delta i olika evenemang och debatter. Dessa möten har inte bara gett oss möjlighet att utbyta idéer och erfarenheter med våra

kollegor, utan också skapat band som sträcker sig över såväl geografiska som institutionella gränser. Genom att lyssna på varandras berättelser och utmaningar har vi kommit att förstå att vi är en del av en större gemenskap av sökare av rätt som strävar efter att göra en positiv skillnad i världen.

Nu när terminen har gått mot sitt slut och värmen återvänder till våra liv, är det dags för oss att reflektera över de lärdomar vi har fått och de minnen vi har skapat. Vi tar med oss inte bara kunskapen från våra kurser och föreläsningar, utan också den känsla av samhörighet och solidaritet som har präglat vår tid tillsammans. Vi är redo att ta nästa steg i vår utbildning och våra liv, med en ökad förståelse för vår roll som framtida jurister och en djupare uppskattning för den underbart generösa förening som vi är privilegierade att få vara del av.

Nu nalkas sommaren och därefter nästa termin att se fram emot, med nya studenter att välkomna in i ett liv där man alltid har rätt. Men även evenemang som Juristdagarna där omätbara möjligheter erbjuds inför arbetslivet och

Vice ordförande Emil Wallmark och ordförande Daniel Johansson

vår Årsbal som kommer att ge minnen för livet. Vi önskar er en trevlig sommar och önskar er hjärtligt välkomna tillbaka i höst.

Ordförande Daniel Johansson
Vice ordförande Emil Wallmark

Barn eller vuxen?

– en intervju med barnrättsprofessor Pernilla Leviner

Varför just forskare och professor i barnrätt?

Det var inte alls självklart för mig att bli jurist. Jag kommer inte från en speciellt akademisk familj och har inte heller några jurister eller forskare i min familj. Att läsa på universitet var ändå självklart, men när jag började studera juridik så var forskning inget jag tänkte på, då var det åklagare jag ville bli. Innan juridik läste jag statskunskap. Jag har alltid tyckt att frågor om samhället, politik och människor, det vill säga samhällets roll i förhållande till människor och människors utsatthet, har varit väldigt intressanta.

Speciellt när jag skrev mitt examensarbete fann jag det väldigt roligt och insåg att det fanns en möjlighet att forska vidare. Jag var inte helt övertygad i början, men efter att ha arbetat som forskningsassistent vid Karolinska institutet och parallellt med juristjobb inom socialförvaltningen, började jag inse att jag verkligen trivdes med forskning. Efter att ha disputerat 2011 sökte jag medel för ett post doc forskningsprojekt som ledde till en möjlighet att vara gästforskare i Australien. Jag upplevde att det tvärvetenskapliga arbetet var mer framträdande där, åtminstone på det universitet där jag var verksam. Jag tycker att det var fascinerande att utforska olika domstolssystem, särskilt specialdomstolar i Australien, vilket var en del av mitt forskningsprojekt. Jag ville titta på andra system och vad man gjorde annorlunda i just barnärenden och fick vara med och observera många domstolsförhandlingar. Självklart var processen och rättssystemet där annor-

lunda, men det var forskningen tillsammans med andra kreativa människor som verkligen gjorde att jag ville fortsätta på den akademiska banan.

Senare gjorde jag ytterligare en period som gästforskare vid Oxford University, som Juridiska fakulteten här på Stockholms universitet, har ett samarbete med. Därefter blev jag professor 2020 och jag tycker att mitt jobb är både inspirerande och stimulerande. Det är ett ständigt lärande och utvecklande som nog aldrig tar slut.

Hur ser vägen fram till forskare och professor ut?

För att jobba som forskare vid juridisk fakultet så är det generellt så att du först blir jurist genom att gå grundutbildningen. Sedan söker man till forskarutbildningen som är 4-5 år, beroende på om man har undervisning i sin tjänst, och därefter lägger man fram sin avhandling och disputerar. Då blir man juris doktor. Om man sedan fortsätter forska och undervisa så kan man ansöka om att bli befordrad först till docent och sen till professor. Det handlar om att visa att man har utvecklats som forskare och lärare, alltså publicerat forskning och arbetat med undervisning och kursutveckling och annan ledning inom universitetet. Det är också meriterande att ha varit gästforskare utomlands som jag var.

Det är verkligen många års hårt arbete, men som är väldigt roliga, speciellt när man som senior forskare får börja handleda doktorander och bygga upp forskningsmiljöer. Barnrättscentrum där jag är föreståndare är ett exempel på en sådan forskarmiljö.

Vad är Barnrättscentrum?

I många år har Pernilla Leviner som föreståndare, tillsammans med sina kollegor, bland annat ställföreträdande föreståndare Kavot Zillén (som är docent i offentlig rätt), haft ansvar för att bygga och utveckla verksamheten vid Barnrättscentrum.

Barnrättscentrum är en tvärvetenskaplig forskningsmiljö inom Juridiska fakulteten som fokuserar på forskning om barns livsvillkor och rättigheter. Centret fungerar som en samlingsplats för forskare från olika discipliner (vid Stockholms universitet, men även från andra universitet i Sverige och internationellt). Forskarna vid Barnrättscentrum har också samarbeten med myndigheter och organisationer som engagerar sig i barnrättsfrågor.

För att sprida kunskapen och främja forskningsplattformen arrangerar Barnrättscentrum regelbundet seminarier och konferenser som lockar deltagare från olika vetenskapliga områden, men också företrädare för exempelvis domstolar och myndigheter, barnrättsorganisationer, advokater och andra från olika samhällssektorer. Det yttersta målet är att genom forskning och samverkan aktivt verka för att barns rättigheter respekteras och förverkligas i praktiken.

Via hemsidan kan man även nå Barnrättsbloggen, där många intressanta texter är publicerade.

Kort om Lilla Hjärtat och Tintin

Lilla Hjärtat:

En treårig flickas kropp hittades gömd i hennes hem i Norrköping den 30 januari 2020. Obduktionen visade på spår av narkotika i hennes blod, svår undernäring och 102 olika skador på hennes kropp — bland annat svår hjärnblödning och flera brutna ben. I media kallades hon «Lilla hjärtat». Hennes mamma dömdes i tingsrätt till fängelse i ett år och nio månader för vållande till annans död. Domen överklagades och straffet ändrades av hovrätten till åtta års fängelse för dråp. Fallet väckte stor uppmärksamhet och starka känslor, samt en rad förslag om lagändringar för att stärka skyddet för barn, bland annat regler om upphörande av vård med stöd av LVU. Dessa lagar benämns samlat som Lex Lilla hjärtat och syftar till att förhindra liknande tragedier i framtiden.

Tintin:

En åttaårig pojke hittas död i ett badkar i sin pappas lägenhet. Enligt åtalet tydde flera detaljer i utredningen på att hans pappa hade planerat mordet på sin son. Det förelåg en vårdnadstvist mellan Tintins föräldrar. Kort före åttaåringens död hade hans pappa beviljats umgänge med sonen. Pappan erkände och dömdes till livstids fängelse för mord. Tragedin har väckt starka reaktioner och det har framförts kraftig kritik mot att pappan beviljades umgänge med sonen trots flera varningssignaler och orosmätningar. Det har även framförts krav på lagändringar för att säkerställa att barns rättigheter alltid sätts främst i vårdnadstvister. En lex Tintin, som prioriterar barnets säkerhet och välmående, har föreslagits.

Barnrättsprofessor Pernilla Leviner

Vad forskar du om just nu?

Just nu är jag involverad i två olika forskningsprojekt. Först ett projekt som heter "Barnets färd genom den sociala barnvården". Det är ett stort forskningsprojekt som drivs i samarbete med forskare från socialt arbete och kriminologi. Det handlar om hur barn blir aktualiserade hos socialtjänsten och hur det går för dem under processens gång. Vi följer ett stort antal barn under en längre tid och gör nedslag i hur de har utretts och vad de har fått för insatser från socialtjänsten.

Jag har även tidigare forskat mycket om rättsliga frågor kopplat till socialtjänstens ansvar för barn som riskerar att fara illa. Det har lett till att jag återkommande blir tillfrågad om att uttala mig i media om fall där barn inte skyddats och där samhället kanske inte

har tagit sitt ansvar. Ett sådant medialt uppmärksammat fall är "Lilla hjärtat-fallet". Det fallet ledde till en rad utredningar som lagt fram SOU:er där jag medverkat som expert och som lett till lagstiftningsreformer. Ett annat uppmärksammat fall är "Tintin-fallet". Det känns förstås bra att min forskning kan vara till nytta, men förstås tragiskt att de här frågorna ständigt är aktuella på grund av det som ibland kallas för barnskyddshaverier. En del bra och viktiga förändringar har gjorts i lagstiftningen efter de här uppmärksammade tragiska fallen, men lagstiftningens ivern har varit lite för politisk, vilket har lett till en hel del symbollagstiftning. Förändringarna känns ibland lite förhastade och jag kan se att det finns risker för negativa konsekvenser. Det är ett komplicerat område och det är viktigt att reformer är väl

genomtänkta och utredda så att man vet att det är de verkliga problemen i barnskyddssystemen man förändrar. Så är det inte alltid dessvärre.

Det andra forskningsprojektet som jag är involverad i heter "Treated like a child." Det handlar om diskriminering av barn för att man är just barn och hur rättssystemet riskerar att bidra till det, alternativt kan förhindra det. I grunden handlar det om synen på barn och barns rättigheter och att det finns risker med att acceptera ingripanden och åtgärder riktade mot barn som vi inte skulle acceptera för vuxna. I projektet samarbetar jag med en forskare från Cork university på Irland och en forskare på Uppsala universitet. Vi undersöker hur nationella rättsordningar och FN:s barnrättskommitté hanterar icke-legitim särbehandling av barn. En

fråga som jag intresserat mig för inom ramen för detta projekt är politisk delaktighet och rösträtt för barn. Varför har egentligen barn inte rösträtt? Bygger det på föreställningar om barns kunskap och kompetens? Men om detta är kriterium, då kanske vissa vuxna inte heller borde få rösta? Ett annat område som jag behandlar inom ramen för projektet är förslag och reformer som har till syfte att bekämpa gängkriminalitet och som kan innebära en icke-legitim särbehandling – direkt eller indirekt – av barn och unga.

Jag har också forskat och skrivit om vilket självbestämmande och rätt till delaktighet barn ska ha, exempelvis inom hälso- och sjukvården. Vilken rätt till insyn och bestämmande ska föräldrar ha i sin roll som vårdnadshavare? Det är en central och ganska svår fråga.

Å ena sidan vill man försäkra sig om att barn har rätt till egen integritet, till exempel vilka vårdbesök de gör och vilka uppgifter som finns om dem i journaler osv. Å andra sidan kan stödet från föräldrar verkligen behövas. Regleringen är inte helt tydlig på det här området och svåra frågor kan uppstå, till exempel vilken tillgång vårdnadshavare ska ha till barns journaler, om barn själva utan att deras föräldrar vet om det kan söka och få vårdinsatser, t ex abort, och även om föräldrar och personal inom hälso- och sjukvården kan tvinga barn till undersökning och vårdinsatser. Ett område där frågan om vilket bestämmande barn och föräldrar ska ha är den könsbekräftande vården.

Könstillhörighetslagen

En fråga som står i fokus när det gäller möjligheten att ändra juridiskt eller medicinskt kön är just ålder. Nyligen röstade riksdagen igenom en ny könstillhörighetslag som bland annat innebär att åldersgränsen för juridiskt könsbyte sänks från 18 till 16 år, men med krav på vårdnadshavares godkännande. En kollega till Pernilla Leviner, doktoranden Denniz Sabo, skriver om rättsliga frågor kopplat till den könsbekräftande vården.

Har du några reflektioner kring det nyligen uppmärksammade Snippa-fallet?

När myndigheter möter barn måste man fundera på om det finns anledning att agera annorlunda än om det varit en vuxen? Varför i så fall och hur anpassar man utan att försämringsrättssäkerheten för barn? Att barnanpassa för det enskilda barnets intresse kan självklart vara viktigt, men man ska inte barnanpassa bara för att. Då riskerar barn faktiskt att gå miste om rättigheter och rättssäkerhetsgarantier.

Vad anser du själv om barnets bästa i samband med rättsprocesser?

Barnets bästa handlar ju mycket om att sätta barns behov och intressen i främsta rummet. Man kan säga att det är en påminnelse om och medvetandegörande att i ärenden som rör barn så måste man beakta hur det blir för barn och ha ett barnperspektiv -- att man tittar på deras rätt att komma till tals och på vad de vill, precis som vi gör med vuxna. Hur man sedan väger barnets intressen,

rättigheter och behov gentemot andra intressen beror ju ofta på det enskilda fallet och vilka andra intressen som står på spel. Det har till exempel kommit några domstolsavgöranden som handlat om utmätning, där föräldrar har stora skulder. Hur ska till exempel en borgenärs intresse vägas mot den skuldsatta föräldrarnas barns behov av att bo kvar i en bostad? Den rättsliga regleringen säger inte att principen om barns bästa alltid ska trumfa, men det är tydligt att barns perspektiv och bästa ska utredas och beaktas. Man får inte glömma bort att barn också påverkas av beslut. När det gäller ärenden som Tintin-fallet, om barn ska umgås med en förälder som potentiellt är farlig, kan det på ett sätt vara enklare att bedöma. Då ska man "bara" väga barns behov av skydd mot barnets och föräldrarnas intresse av kontakt och i förlängningen rätt till privat- och familjeliv. Där ska barnets bästa och undvikande av risk sättas i första hand.

Det är viktigt att se att barn kan ha särskilda intressen, men att intresset inte nödvändigtvis är annat än den vuxnas intresse. Men att väga in vad som är barns bästa och vad barn vill är inte alltid enkelt. Det kan också vara svårt att skilja ut vad barn vill från vad föräldrar säger. Vi är ju alla – både barn och vuxna – påverkbara och står i beroende till varandra. I förslag som diskuterats efter Tintin-fallet förs det fram att barn bör få bestämma mer själva om de vill träffa sina föräldrar, men vi kommer nog aldrig komma ifrån att det är en svår bedömning och att en utredning verkligen krävs i varje fall.

Var går egentligen gränsen mellan att vara barn och vuxen?

Kan man se er universitetsstudenter som vuxna? Ja det är ju en bra fråga. En grundproblematisering i "Treated like a child" är ju just vad skillnaden mellan ett barn och en vuxen egentligen

är. Det finns ju inga säkra metoder på att bestämma ålder vare sig på unga eller gamla. Ja, man blir gråhårig och får kanske dåliga knän, men definitionen av 'gammal' är inte given. Rättsligt har vi bestämt att man är omyndig fram tills att man fyller 18 år, men den gränsen kan ju ifrågasättas -- och det görs också konstant. Som student skulle jag väl säga att man är ung vuxen, men det beror ju väldigt mycket på vad man har haft för förutsättningar under barn- och ungdomen. Man kan ju fortfarande vara i en beroendeställning på olika vis, och ibland känner jag mig själv fortfarande som ett barn. Skillnaden på barn och vuxna bygger ju i många fall på en ganska naiv föreställning om vad det innebär att vara vuxen och att barn verkligen inte är vuxna. Men vad innebär det då att vara vuxen? Är det att vara rationell, autonom och inte påverkbar etc? För mig är det en illusorisk föreställning av en människa. Jag kan – trots att jag verkligen är vuxen – känna mig irrationell och osjälvständig, i behov av att diskutera och bolla frågor - både jobbmässigt och privat. Det kan vara svårt att fatta beslut utan att få råd av andra. På något sätt känns det som unga vuxna idag har en annan medvetenhet om det och en annan förmåga att hantera det. Jag ser på er, och även mina egna barn, som väldigt kloka personer. Personer i en position att påverka framtiden och framtida generationer.

TEXT Enni Zander

FOTO Stockholms Universitet

Hur kunde vi låta det hända igen?

ESMERALDA, tre år gammal, hittades död under sina föräldrars säng inlindad i plast och tyg i januari 2020. Esmeraldas fall är välkänt i Sverige och det var tydligt efter detta att samhället var överens om att förändringar krävdes, att det var viktigt att detta aldrig skulle hända igen. Lagen som kallas Lex Lilla hjärtat blev en sådan förändring. Lagen berör egentligen bara barn som vårdas enligt LVU, men Lex Lilla hjärtat gjorde det även tydligt att det fanns brister i socialtjänsten och satte ett starkare ljus på barnens rätt framför föräldrarnas rätt. Vi kunde bara hoppas att insikterna efter Lex Lilla hjärtat skulle innebära en trygghet för våra barn.

Tyvärr blev det inte så. Det hände igen – fler barn fick sina liv förstörda på grund av bristerna i socialtjänsten och återigen satte vi inte barnens bästa i centrum. Frågan blir då – hur kunde vi låta det hända igen?

Tintin, åtta år gammal, hittades död i sin pappas lägenhet i januari 2023. Mamman hade ensam vårdnad men trots larm från skola, polis och socialtjänst fick pappan ändå rätt till umgänge. Den aktuella dagen ville Tintin inte träffa sin pappa men han blev tvungen att göra det ändå. Föräldrarnas rätt gick före barnens rätt, igen. Zoey, sju år gammal, kom in till akuten med livshotande skador för att hon fått i sig ättika i december 2022. Föräldrarna hade hållit henne inlåst, orsakat henne ett flertal skador på kroppen och sett till att flickan blivit undernärdd. Sommaren 2022 fick socialtjänsten en orosanmälan kring hela familjen, något som aldrig följdes upp ordentligt.

I Socialstyrelsens skade- och döds-

fallsutredningar har det framkommit en hel del brister. Det framkom att samhällsaktörer som fått kännedom om barn som far illa, inte har agerat tillräckligt för att skydda de utsatta barnen. Det finns brister i socialtjänstens barnutredningar och brott mot

barn polisanmäldes sällan. Socialtjänsten brister också i barns delaktighet i utredningsprocessen och i bedömningen av barns behov av skydd och stöd. Framförallt har det visats att många av de barn som blir offer och deras förövare har haft kontakt med socialtjänsten på ett eller annat sätt. Det värsta av allt är att utredningarna visade att det inte krävs mycket av socialtjänsten för att förebygga att barn far illa, och ändå händer det upprepade gånger.

Utredningarna sätter också ljus på att alla samhällsaktörer är inblandade. I Tintins fall ligger ansvaret på domstolen som inte lyssnade på larmen från skola, polis och socialtjänst. I Zoey's fall ligger ansvaret på sjukvården som inte reagerade på att hon aldrig dök upp på hälsokoll, på folktandvården som inte gjorde en orosanmälan förrän tandvården hade skickat ut 33 påminnelser och på skolan som ignorerade att flickan endast varit i skolan fyra gånger under sex månader. Kommunen bär också ett ansvar eftersom deras enda svar på hur

de kunde missat hennes lidande var "vi har gjort allt vi kan". Det är heller inte bara skola, sjukvård, socialtjänsten och domstolar som bär ett ansvar. Det är våra politiker, vårt rättssystem och samhället i stort. Vi alla bär ett ansvar för våra barn och att deras rätt alltid kommer först.

Jag skriver det här för Zoey, för Tintin och för Esmeralda. För att ni aldrig ska glömma deras namn eller deras historier. För att ni ska veta att barnens blod är på våra händer. För att alla ska förstå att om "vi hade gjort allt vi kan" så hade inget av det här hänt. Och jag skriver det här för att ni ska komma ihåg att vi alla bär ett ansvar att för deras skull se till att det här aldrig någonsin händer igen.

TEXT Emma Groth

FOTO Pexels

Vad säger lagen om otrohet inom äktenskapet?

ÄKTESKAPET har historiskt sett betraktats som en livslång förbindelse mellan en man och en kvinna. Makarna skulle vara varandra trogna och älska varandra i nöd och lust tills döden skilde dem åt. I dagens samhälle har skilsmässor blivit allt vanligare, vilket tydligt markerar en avvikelse från tidigare normer. Förr var otrohet ett straffbart brott, till skillnad från den mer neutrala synen på skilsmässor och äktenskapliga förhållanden idag. För att närmare kunna förstå utvecklingen kring äktenskap svarar professor Göran Lind, expert inom familjerätt, på frågor angående äktenskapen och dess utveckling.

Göran Lind är jur.dr och adj. professor i civilrätt vid Stockholms universitet. Han är författare till kommentaren till sambolagen och medförfattare till Svensk familjerättspraxis och lagkommentarerna till ärvdabalken. Lind arbetar med att forska och undervisa studenter i familjerätt samt vidareutbilda advokater och andra praktiserande jurister, särskilt de som arbetar som boutredningsmän, skiftesmän och bodelningsförrättare. Han tilldelades 2022 av Institutet för rättsvetenskaplig forskning ett pris på 250 000 kr för framstående forskning och undervisning.

En kristen värdegrund

Enligt Göran Lind har den svenska äktenskapsrätten sin grund i Giftermälsbalken (GB) från 1920, som vilade på en kristen värdegrund. Reglerna byggde på idén att äktenskapet skulle vara livslångt, där makarna skulle älska varandra i nöd och lust, "tills döden skiljer oss åt".

På den tiden behövde paret återropa skilsmässogrunder i domstol för att kunna skilja sig. Före 1920 var de vanligaste grunderna otrohet (hor) och egenvilligt övergivande och genom GB tillkom djup och varaktig söndring som grund för skilsmässa. Andra rättsliga påföljder av otrohet var att den som varit otrogen kunde bli skadeståndsskyldig och ansågs ej som lämplig vårdnadshavare för barnen. Denna ordning gällde fram till 1974. Dessutom kunde otrohet (hor) föranleda straff ända fram till 1937.¹

Göran Lind jur. dr. och professor i civilrätt vid Stockholms universitet.

Neutralitetsideologin

Genom en stor reform som ägde rum 1974 ändrades reglerna om skilsmässa i GB radikalt, vilka numera återfinns i Äktenskapsbalken (ÄktB). Då tillkom neutralitetsideologin, som innebar att lagstiftningen skulle vara neutral i förhållande till olika moraluppfattningar och olika samlevnadsformer. Det innebar att domstolarna inte längre skulle pröva om makarna hade tillräckliga skäl för att skiljas. Otrohet utgjorde inte längre skilsmässogrund och kunde inte föranleda skadestånd eller påverka möjligheterna att få vårdnaden om barnen. Göran Lind menar att den kristna vär-

degrunden genom neutralitetsideologin hade ersatts av en liberal idé om makarnas frihet att själva bestämma om skilsmässan. Den svenska ordningen står i kontrast till många andra länders regler om skilsmässa där fortfarande frågor om otrohet spelar en stor roll.

Makar skall visa varandra trohet och hänsyn

Trots ändringarna av reglerna om otrohet vid skilsmässa påpekar Göran Lind att det faktiskt finns kvar en bestämmelse i 1 kap. 2 § ÄktB som föreskriver att "Makar skall visa varandra trohet och hänsyn."

¹ Hor är ett historiskt straffrättsligt begrepp för utomäktenskapligt sexuellt umgänge, då endera eller båda är gifta.

Ogillar du att resa är vi ingenting för dig.

Är du som vi **nyfiken på att jobba internationellt** och lära dig mer än ett perspektiv? Med kontor över hela världen är det snarare regel än undantag att jobba med internationella klienter hos oss.

Välkommen att läsa mer på dlapiper.se

De skall gemensamt vårda hem och barn och i samråd verka för familjens bästa". Denna bestämmelse har varit på väg att tas bort vid olika tillfällen men har blivit kvar som en reminiscens som påminner om den gamla kristna värdegrunden. Den har dock inte ansetts tillräckligt viktig för att förses med några rättsliga sanktioner för den som inte följer bestämmelsen, utan är endast en etisk norm som syftar till att påverka människors attityder. Även rekommendationen om makarnas gemensamma ansvar för hem och barn är en etisk norm utan sanktioner som motiverats av idén om jämställdhet mellan könen.

Efter 1974 års reform steg antalet skilsmässor kraftigt, vilket väckt frågan om otrohet kan återopas som grund för jämkning av bodelning enligt 12:1 ÄktB. Denna jämkningsregel, som tillkom 1987, möjliggör jämkning av en bodelning om en likadelning framstår som oskälig särskilt med hänsyn till äktenskapets längd, men också makarnas ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt. Även om den sistnämnda grunden enligt ordalagen kan tyckas öppna för hänsynstaganden till omständigheter som exempelvis otrohet menar Göran Lind att neutralitetsideologin och 1974 års reform lägger hinder i vägen.

Kan otrohet vara grund för skadeståndsrättslig kränkingsersättning?

Frågan har också aktualiserats om den övergivna maken kan ha rätt till kompensation på annat sätt än med stöd av de familjerättsliga reglerna. Det finns säkert frånskilda som upplever en känsla av att den som lämnat äktenskapet gjort sig skyldig till ett avtalsbrott. Andra kan uppleva en känsla av förnedring, skam, rädsla och obehag. Detta väcker frågan om allmänna skadeståndsregler skulle kunna ge kompensation för otrohet. Enligt Göran Lind har inte Högsta

“ Genom de ändringar i lagen som trädde i kraft 1974, utgör otrohet inte längre grund för skilsmässa och kan inte längre föranleda skadeståndsanspråk.

domstolen prövat frågan, men han menar att det är osannolikt att otrohet skulle kunna utgöra grund för avtalsbrott och skadestånd eller kränkingsersättning enligt skadeståndslagen. De speciella reglerna i äktenskapsbalken utgör *lex specialis* och har företräde framför reglerna i skadeståndslagen som utgör *lex generalis*.

TEXT Anna Antwan
FOTO 1 Stockholms Universitet
2 Pexels

Gå med i

IUSBÄRAREN

Vi söker skribenter, fotografer & illustratörer. Intresserad? Maila chefred@jurstud.com

Nya regler om skyddat boende

Den 1 april trädde en ändring av socialtjänstlagen i kraft som klargör kommunernas ansvar för skyddade boenden. Samtidigt har en ny lag, lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende, tillkommit.

DEN nya lagen har ett inslag av tvång. Det gäller fall när ett barn får följa med till skyddat boende utan den andra vårdnadshavarens samtycke, vilket inskränker dennes rättigheter som förälder. Därför kunde den delen inte föras in i socialtjänstlagen, vars insatser bygger på frivillighet.

Propositionen lämnades i höstas till riksdagen av socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M) och vice statsminister Ebba Busch (KD). Arbetet började redan 2016 då regeringen Löfven uppdrog åt en utredare att författa en SOU (Statens offentliga utredningar), även kallat ett betänkande, om barnens rätt i skyddade boenden. Remissinstanser, lagrådet och riksdagens socialutskott har yttrat sig.

Som annan svensk sociallagstiftning är de nya reglerna samma oavsett de inblandade personernas kön. Dock framhåller propositionen att i praktiken drabbas kvinnor oftare av grovt och upprepat våld i nära relationer. Barn kan både utsättas för direkt våld och bevittna våld i hemmet.

I typfallet kan det vara en mamma som misshandlas av en man och söker skyddat boende att ta med sig barnet till. Om våldsverkaren inte är barnets pappa, eller är pappa utan att vara vård-

nadshavare, kan ärendet prövas av socialtjänsten likt ofta skett tidigare. Det nya är dels att kommunens ansvar uttryckligen skrivs in i socialtjänstlagen, dels att det medföljande barnets bästa ska prövas särskilt. Detta barn blir part i ärendet. Liksom förut kan det skyddade boendet läggas ut på en entreprenör, förening eller stiftelse vilka nu tydligt står under samma tillsyn som socialtjänsten.

Om det är den andra vårdnadshavaren som utgör hotet, och barnets säkerhet eller hälsa är i fara, kan den nya lagen kicka in. Kommunens socialnämnd (eller en stadsdelsnämnd om det är i Stockholm) får då ansöka hos förvaltningsrätten om att barnet ska medfölja den hotade föräldern till skyddat boende. Är behovet akut kan nämnden fatta ett omedelbart beslut som måste lämnas för godkännande i efterhand, vilket kallas att det "underställs" förvaltningsrätten. Proceduren liknar mål enligt LVU (vård av unga).

En skillnad mot LVU är dock att det varken behöver finnas faror i barnets beteende eller omsorgsbrister hos den vårdnadshavare som får skyddat boende. De behöver bara få leva på en hemlig plats, åtminstone för en tid. Människor och situationer kan förändras, t.ex. om våldsverkaren är en missbrukare som senare lyckas bli varaktigt nykter. Ett hot kan upphöra även om relationen är söndrad.

I konsekvensutredningen förutspås

lagändringarna medföra ökade kostnader särskilt för kommunerna, men också brottsförebyggande vinster för samhället och individen. En negativ konsekvens är enligt SVT Rapport 23 april att i vissa mindre kommuner måste befintliga skyddade boenden, drivna av en ideell kvinnojour, nu lägga ner för att de inte klarar de nya tillståndskraven. För studenter i förvaltningsrätt kan lagen utgöra ett intressant studieobjekt med fokus på var gränsen går mellan frivillighet och tvång i samhällets omsorger.

TEXT David Munck

FOTO Pexels

Fler än två vårdnadshavare och konsekvenserna för barnet

ATT vara förälder och vårdnadshavare innebär olika saker. En förälder är den som fört barnet till världen eller adopterat det, medan en vårdnadshavare har det primära ansvaret för barnets rättigheter. Båda rollerna medför olika rättigheter och skyldigheter. Oftast är en person både förälder och vårdnadshavare, men även om det inte är så kan ett barn inte ha fler än två vårdnadshavare åt gången. Frågan i fokus är om det är en fungerande regel? Diskussionen kring att överväga fler än två vårdnadshavare väcker en mängd perspektiv och åsikter.

Att ha fler personer som står för ansvaret för barnet kan resultera i ett utökat stödnätverk för barnet. Chansen till en större social mångfald ökar, vilket innebär ett bredare utbud av interaktioner, erfarenheter och färdigheter. Barnet kommer få möjlighet till fler familjemedlemmar och föräldrar. I en situation där föräldrarna skilt sig och skaffat nya partners kommer även de att ha möjlighet till vårdnaden av barnet, förutsatt att en god relation föreligger. Fler personer med vårdnad kommer även resultera i en ökad trygghet ifall något skulle hända, till exempel att någon av vårdnadshavarna avlider eller visar sig olämplig för vårdnaden.

Dock kan det medföra ökade svårigheter att komma överens och fler tvister. Eftersom många bestämmelser i föräldrabalken kräver att alla vårdnadshavare är överens i stora beslut kommer det att bli svårare med fler personer involverade. Som det ser ut idag finns det redan ett stort antal tvister mellan vårdnadshavare som inte kommer överens. Att tillföra fler vårdnadshavare riskerar ännu fler tvister vilket främst kommer påverka barnet negativt. Grundläggande byggstenar för barnets välmående är stabilitet och trygghet. Ökade tvister mellan flera vårdnadshavare riskerar därför att utmana principen om att prioritera barnets bästa.

Utöver det nämnda uppstår en konsekvens av att alla vårdnadshavare har rätt till att spendera tid med barnet. Ifall en god relation finns mellan barnet och alla vårdnadshavare kan det vara en bra sak eftersom barnet välkomnas in i nyttiga relationer med flera familjer. Däremot kan det förekomma förvirring ifall alla hem uppehåller olika regler och dynamiker, vilket kan skapa stress hos barnet. Om scenariot skulle innebära att det inte finns en gräns för hur många vårdnadshavare som får finnas kan det innebära alldeles för många för att barnet ska känna sig helt trygg någonstans. Om fler personer har hand om barnet i olika hushåll ökar även risken för att barnet blir utsatt för våld eller andra trakasserier.

Så är regeln för antalet vårdnadshavare bra som den är eller behöver den ändras? Att införa flera vårdnadshavare kan leda till ännu fler diskussioner, men det viktigaste är att komma ihåg hur barnets individuella bästa alltid måste komma i första rummet. Oavsett de olika konsekvenserna som kan uppstå från båda alternativen handlar det om ett barn som har en egen vilja och behov, vilket måste komma före allt annat. Den viktigaste frågan återkommer därför alltid; vilken regel är bäst för barnet?

TEXT Lovla Nilsson

FOTO Pexels

Intervju med prefekt Gustaf Sjöberg om nedskärningarna på Juristprogrammet

PÅ JURISTPROGRAMMET vid Stockholms universitet väntar nedskärningar. År 2023 gick institutionen med ett underskott på ca 25 Mkr. Prefekten och professorn i civilrätt Gustaf Sjöberg förklarar för iusbäraren att underskottet beror dels på institutionens egen verksamhet och dels ökade kostnader kring den övergripande verksamheten på Stockholms universitet. Prefekten nämner ökade kostnader för löner, lokaler och administration.

Vilka nedskärningar gör ni och varför?

– Vi sparar på alla möjliga sätt. Vi har till exempel tagit bort de flesta visstidsanställda så som amanuenserna. Det är naturligt att man börjar med att skära ner på visstidsanställda. Många av förändringarna är utlösta av de ekonomiska problemen men kanske skulle ha kommit ändå. Amanuenserna är en sådan sak. Det är besvärligt att ha studenter som kan se vad andra studenter har för tentaresultat och hantera tentor innan de genomförts. Vi tar också bort vår egen IT-avdelning, som vi är ensamma på universitet att ha. Dessa saker kommer inte påverka studenterna men det är viktigt att ha med i helhetsbilden att vi sparar på allt som vi kan. Det är inte så att vi inriktar oss på studenterna. Vi drar också ner på timplärare. Där är det återigen lite av en spark i baken. Undervisningen ska ha vetenskaplig grund och då ska det inte vara utomstående som undervisar.

Timplärarna ska ha spetskompetens och ha något extra att tillföra. Det är mängdlärarna som kommer utifrån som ska tas bort. Jag tror att det är bättre för studenterna om de har vetenskapligt skolade lärare. Till exempel på kursen i förvaltningsrätt har det varit problem med timplärare som saknar kunskapen att rätta uppsatser på ett fungerande sätt.

Sedan skär vi också ner på de så kallade tidsramarna som kurserna har. Varje kurs kommer få en reducerad tid för undervisning och examination med ca 18 procent. Detta är en av de besparingar som det går rykten kring, men det behöver inte innebära drastiska förändringar i den faktiska undervisningen. Om man tar det mesta från examinationsdelen eller ställer in något seminarium tycker jag inte är att det sker så stora reduktioner. En

del i besparingarna är också minskad användning av betalda lärosalar, bland annat för att i högre utsträckning använda våra egna salar. Där är det sagt att användningen ska minska med 30% jämfört med 2023. Återigen är det lite av en spark i baken. Det finns många moderna pedagogiska hjälpmedel idag som kan förbättra undervisningen. En sal föreläsning där någon maler i två eller fyra timmar är ingen effektiv pedagogik. Man kan istället spela in fem mindre videoklipp. Sedan kan man ha en storföreläsning där studenterna kan ställa frågor. Jag tror att på lite sikt blir försämringen minimal men vi borde få mer pengar till utbildningen. Det borde satsas mer pengar på juristprogrammet med tanke på hur det ser ut i samhället.

“ En blandning av att det är olyckligt, och av att det är en nyttig spark i baken att vi får lägga om pedagogiken

Men när vi inte får pengarna måste vi anpassa oss. Vi har nu en övergångsperiod vad gäller minskningen av betalda lärosalar. Från början var det tänkt att nedskärningarna skulle vara ännu mer drastiska. Att flytta över allt till Zoom hade nog varit den sämsta besparingsåtgärden.

Om man har en tenta på 5h och den skärs ner till 3-4h, kommer man då att minska på omfånget på tentan? Annars kan det tänkas att det blir svårare att uppnå de högre betygen.

– Det är inte meningen att det ska bli svårare att få högre betyg. Självklart ska tentans omfång anpassas till tiden. Man kan kombinera självständande flervalfrågor med mer djupgående essäfrågor. Det finns mycket att jobba med men självklart ska det inte bli svårare att få bra betyg.

I början av året kritiserade Advokatsamfundets generalsekreterare nedskärningarna och att dessa skulle leda till sämre jurister och därmed hota rättssäkerheten? Håller du med om det?

– Jag håller inte med. Jag tror att med nya pedagogiska hjälpmedel kan vi bli minst lika bra, kanske till och med bättre. Men vi borde samtidigt få mer resurser för att det är en så viktig utbildning i dessa tider vad gäller rättssäkerhetsfrågor. Snart ska landets alla dekaner och prefekter ha ett möte där jag kommer föreslå att vi skriver ett uttåg till regeringen om att vi behöver mer resurser. Det är dock väldigt överdrivet att kalla detta för en katastrof. Tyvärr verkar det som en del lärare sprider att det inte går att åstadkomma framsteg med de nya pedagogiska hjälpmedlen. Vi försöker ta ett helhetsgrepp men det kommer ta tid att lägga om verksamheten.

Du nämnde externa lärare som ska försvinna. Har du något belägg för att det blir bättre med att ta bort dem?

– Att spetskompetenta utomstående lärare kan bidra är det ingen tvekan om. Jag

Prefekt Gustaf Sjöberg

kan inte säga att jag har något empiriskt stöd för en minskad användning kommer att förbättra undervisningen. De flesta som kommer utifrån saknar dock vetenskaplig utbildning och det vore konstigt om de som är anställda forskare skulle vara sämre än någon som inte är det.

De utomstående, exempelvis advokater, är ofta mer vana med att förklara juridik för sådana som inte förstår. Exempelvis på associationsrätten och skatterätten har en del studenter förstått bättre när en extern lärare förklarat. Förstår du det perspektivet?

– Ja, det kan jag förstå och jag kan i viss mån hålla med. Frågan är om det de förmedlar den djupgående kunskap vi vill ha på utbildningen. Det kan finnas en risk att de inte förmedlar det vi vill ha utan gör det för lättillgängligt. Att vissa externa lärare är duktiga råder det ingen tvekan om. Ska man reducera mängden undervisning är det dock na-

turligare att göra det på dem som inte är fast anställda. Vore det klart att de var bättre skulle vi ha kvar de utomstående. Jag vill också framhålla att det ska gå att anlita timplärare om de har specialkunskap som inte finns bland den anställda personalen.

Tror du att det finns risk för att UKÄ, återigen finner brister på utbildningen med anledning av nedskärningarna?

–Nej. Det tror jag inte. Då handlade det om något helt annat och att man inte hade tillräcklig vetenskaplig grund. Det har vi jobbat med och det ser jag inte skulle kunna hända.

TEXT Eric Ternström
BISITTARE Tiemon Okojevo
FOTO Stockholms universitet

Utvecklas med oss

Med en unik och inkluderande företagskultur – Pure Lockstep – är vi en plats för dig som vill utvecklas och bidra till en positiv samhällsutveckling. Genom att arbeta tillsammans och innovativt har vi skapat oss en självklar plats i händelsernas centrum. Vill du bli en i teamet?

[MANNHEIMERSWARTLING.SE/KARRIAR](https://mannheimerswartling.se/karriar)

INSTAGRAM

LINKEDIN

Studenterna får ta smällen för Juridicums dåliga ekonomi

JUST nu ser vi att det skärs i nästan varenda offentlig budget till följd av inflationskrisen som varade under 2022- 2023. Inte minst kommer det skäras ner på juristprogrammet vid Stockholms Universitet. Inför nästa termin kommer föreläsningar i större grad flyttas till Zoom, salsundervisning ska minskas och examinationstimmar kommer att likaså minskas. Prefekt Gustaf Sjöberg, studenterna och till och med Advokatsamfundets generalsekreterare Mia Edwall Insulander verkar vara eniga om att de som kommer få betala priset för nedskärningarna är de ca 5 000 juriststudenter som pluggar vid Stockholms universitet.

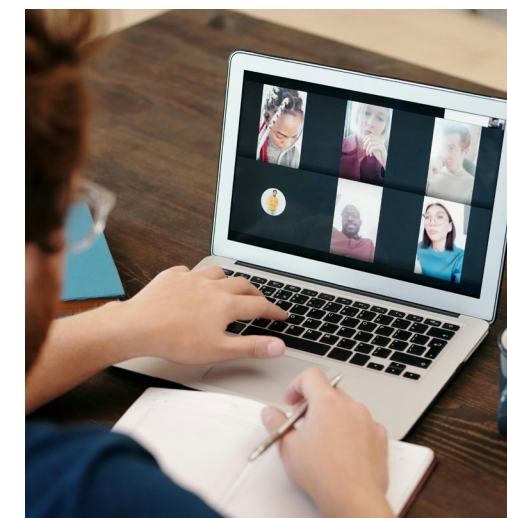
Jag ska dock vara ärlig med att jag inte är så negativt inställd till flera av dessa nedskärningar, exempelvis att fler föreläsningar flyttas till Zoom. Det kan ha att göra med att jag personligen pendlar från Västerås och att gå upp kl. 04:00 för att hinna ta sig till en föreläsning som börjar kl. 8:00 är ibland lite tröttsamt. Den nedskärningen kan jag förstå i ljuset av att institutionen gick med en brakförlust på 25 mkr under 2023. Att ha föreläsningar på Frescati är dyrt med anledning av SU:s interndeberingssystem, vilket medför att institutionen måste betala en rejäl lokalhyra varje gång en föreläsning ska hållas på campus. Exempelvis är hyran 4 260 kr/timme i Hörsal 2. Pondera då att man ska ha en föreläsning i fyra timmar. Den kommer då att kosta närmare 17 000 kr i hyra.

Varför? För att i förordning (1993: 527) om förvaltning av statliga fastig-

heter m.m. regleras ett förbud mot att universiteten själva äger fast egendom. De måste därför hyra av en annan aktör, i vårt fall Akademiska Hus, som förvisso är statligt ägt men som tar ut "marknadspris" för lokalen. Utöver det ska ju föreläsaren också ha betalt. Det blir dyrt att ha så mycket som en föreläsning. På Civilrätt A, som jag nyss läst, förekom det ett 40 tal-föreläsningar som alla låg på mellan 2-4 timmar. Jag personligen tycker dock att detta upplägg med interndebering är fullkomligt korkat, när konsekvensen blir att utbildning ställs in. Men som jag konstaterade innan, att salsföreläsningar ställs in är inte nog inte en så stor förlust för oss studenter.

Det som däremot är en större förlust är att man skär ner på annan salsundervisning som gruppövningar, seminarium och rättegångsspel. Jag personligen gillar mest att plugga på egen hand men den lärarledda undervisningen och de praktiska övningarna på universitet är också en viktig del i min och flera andras studieteknik. Jag har märkt att redan nu räcker inte tiden till för de tilldelade uppgifterna och nu ska man göra det ännu värre. Detta kommer oundvikligen att slå på våra kunskaper om vi inte hinner diskutera uppgifterna med läraren.

Men den största förlusten och det som jag reagerar mest på är att man skär ner på examinationstimmar vid tentamen. Om man skär ner på exami-

nationstiden måste man också skära ner på tentamens omfång. Annars kommer ingen få AB och majoriteten kommer bli underkända. Dessutom kommer inte studenternas kunskaper prövas i samma utsträckning. Konsekvensen riskerar att bli jurister som inte kan lösa komplexa juridiska problem.

Det bör påminnas om att det inte var alltför länge sedan som SU:s juristprogram fick svidande kritik från UKÄ om att utbildningen hade "bristande kvalitet". Är det dit vi är på väg igen? Prefekt Gustaf Sjöberg säger att så inte är fallet. Man kan bara hoppas att han har rätt.

TEXT Eric Ternström

FOTO Pexels

Be the best you.

We are looking for people with the distinct Roschier mindset. People with talent. People with dedication. People with a continuous drive to learn more and develop.

We take pride in recognizing talent and giving them a platform for reaching their full potential. At Roschier, you will have opportunities to work to the best of your ability and develop your talents to the full.

Apply today – and become the best version of yourself!

Oaktsam våldtäkt i förhållande till samtyckeslagen

AR 2023 anmäldes 24 278 sexualbrott i Sverige. Sexualbrott utgör en av de mest klandervärda handlingarna enligt svensk lagstiftning. Genom åren har lagstiftningen inom området reformerats upprepade gånger för att återspegla brottets allvar. Nyligen infördes en ny brottsrubricering i 6 kap. 1 a § brottsbalken, som innebär att oaktsam våldtäkt är kriminaliserat. Oaktsam våldtäkt fokuserar på att gärningsmannen faktiskt haft insikt eller borde ha haft insikt om att den andra personen inte deltagit frivilligt men ändå haft sex med personen. Jag anser att lagändringen fräntar den klandervärdhet som det sexuella övergreppet faktiskt innebär.

För det första bör fokus, helt och hållet, ligga på frivillighet. I enlighet med samtyckeslagen som infördes 2018 är allt sex som inte sker frivilligt en våldtäkt. I propositionen 2017/18:177 redogör man för att ett sådant samtycke kan föreligga utan att det givits uttryckligen. Utgångspunkten är dock att personen som utför en sexuell handling ska ha ett ansvar att förvissa sig om den andra personen samtycker till handlingen. Att då ge utrymme till oaktsam våldtäkt, som innebär att gärningsmannen ska ha haft eller borde haft insikt om att samtycke till sex inte förelegat, det ger samtyckeslagen och dess grund mindre genomslag enligt min mening.

För det andra anser jag att bestämmelsen om oaktsam våldtäkt ger upphov till att fokus riktas från offret till gärningsmannen. Detta för att man utgår ifrån vad gärningsmannen, vid gärningstillfället, uppfattat om det relevanta förhållandet (NJA 2019 s. 668). Fokus

bör i stället ligga i om frivillighet överhuvudtaget förelegat och vad gärningsmannen haft för anledning att tro det. Annars finns det en påtaglig risk att man glömmer bort det lidande, den skada och det trauma som den insiktslösa gärningsmannen utsatt offret för.

Lagstiftaren menar å andra sidan att oaktsam våldtäkt infördes för att inkludera de sexuella övergrepp som inte kan bevisas som uppsåtliga våldtäkter. Trots detta menar jag att en sådan lagändring inte hade varit nödvändig om samtyckeslagen fått dominera fullt ut genom att faktiskt förvissa sig om att samtycke och frivillighet föreligger. Genom att införa en reglering om oaktsam våldtäkt riskerar samtyckeslagen att förlora sin relevans och viktighet.

För det tredje har flera remissinstanser såsom Stockholms tingsrätt och Göteborgs universitet identifierat en påtaglig risk för att åklagare och domare ibland kommer falla tillbaka på oaktsamhetsansvaret vid situationer där det funnits möjlighet att döma gärningsmannen för uppsåtlig våldtäkt. Detta kan delvis bero på att det råder en viss oklarhet kring gränsdragningen mellan insiktssuppsåt och medveten oaktsamhet. Denna osäkerhet kan i sin tur ge upphov till godtyckliga bedömningar, vilket inte bara kan komma att drabba alla sexualbrottsoffer utan hela rättssystemet kring sexualbrott.

Avslutningsvis kan vi konstatera att lagstiftarens syfte att fånga upp de brott som i vanliga fall inte leder till fällande domar, i stället riskerar att leda till

att gärningsmannen belastas med en mindre klandervärd brottsrubricering. Genom att möjliggöra för gärningsmannen att undgå kravet på samtycke utan att bli dömd för uppsåtlig våldtäkt skickar man en farlig signal till samhället om att gärningsmannens sexuella behov är mer beaktningsvärt än offrets rätt till frivilligt sex. Det är hög tid att lagstiftaren tar ett kraftfullt ställningstagande för att stärka lagstiftningen och rättssystemet kring sexuella övergrepp. Oaktsam våldtäkt förminskar den hemska upplevelsen som offret tvingats genomlida. Att ha sex ska vara frivilligt och båda parter bör vara väl medvetna om att samtycke och frivillighet föreligger.

TEXT Nelly Starkengren

FOTO Pexels

Okunskap – ett hot mot rättsstaten?

BÖRJAN av april månad publicerades en krönika i Polistidningen av Bo Fridén ”Poliskommissarie Emeritus”. I nämnda krönikan med den häpnadsväckande rubriken “Arenavåldet - ett hot mot rättsstaten?” går Fridén till angrepp mot herrallsvenskan som han anser utgöra ett hot.

Vi kan inledningsvis börja med att definiera vad en rättsstat är; lagbunden myndighetsutövning. Rättsstaten fastställs i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen som ett av EU-medlemsstaternas gemensamma värden. I en rättsstat utövas all offentlig makt alltid inom de ramar som anges i lagstiftningen, i enlighet med värden som demokrati och grundläggande rättigheter samt under överinseende av oberoende och opartiska domstolar.

Fridén anmärker främst på tre olika saker i sin text. 1) Misshandel av tre ordningsvakter som skett under en supportermatch. Att han tar upp det har jag inget att anmärka på, men inte ett hot mot rättsstaten. 2) Skräna och skita ner. Inte unikt för fotbollssupportrar, sker på festivaler, kring krogstråk i stan och t.o.m. på Stockholm maraton. Inte ett hot mot rättsstaten. 3) Pyroteknik inne på arenorna, ett bötesbrott likt felparkering, men inte heller det ett hot mot rättsstaten.

Vidare går krönikan in och drar det klassiska “Vi ska ha det som i England”-kortet när det diskuteras kring fotbollssupportrar. Hårdare tag och böter för de som missköter sig. Argumentationen verkar utgå från att det är helt laglöst och vilda västern inne på arenorna. Så är det naturligtvis inte. Att begå brott inne på arenor är precis lika olag-

ligt som utanför dem. Man blir åtalad och fälld. Det finns även en möjlighet för arrangören att stänga av supportrar som inte kan uppföra sig, en viktig detalj som ej nämns i krönikan. En till detalj som inte nämns är att samtliga ultrasgrupper (de grupper av supportrar som tänder pyroteknik och står för stämningshöjande tifon och sång på matcherna) gemensamt skrev under på att sluta med inkastad pyroteknik innan säsongen 2024 startade. Självvranssakan och självinsikt av supportrarna själva, kontroll och proaktivt arbete av arrangerande klubbar.

Just ordningen på allsvenskan är godare än på väldigt länge sett till det stora antalet besökare på 2.4 miljoner under säsongen 2023. Inledningen av 2024 års säsong visar en ökning på föregående års siffror. En bild som inte stämmer överens med narrativet i Polistidningen om att ”Fotbollsåret 2024 blir som jag varnat för, ett riktigt skitår för samhället”.

För att summera, arenavåldet i Sverige är nästan helt utrotat med hjälp av fotbollen själv. Den är definitivt inte ett hot mot rättsstaten. Jag är för debatt och att ha olika åsikter. Det finns flera saker som går att förbättra bland fotbollssupportrar. Vilket vi som går på fotboll, samt arrangerar själva jobbar med för att få fram denna förbättring. Lyft gärna fram saklig kritik istället för att måla upp falsarier, gissningar om hur det är och vad som sker.

För den intresserade polisen eller juriststudenten rekommenderar jag att ta del av Enables Sverige som akademiskt studerar den svenska supporter-kulturen.

<https://enablesverige.com/>

TEXT Harri Korhonen

FOTO Cristian López Hidalgo

Bäst i klassen? Vi med.

Är du en nyfiken och driven juriststudent som vill skapa förändring. Välkommen till MAQS. Här finns branschens nöjdaste kunder enligt REGI:s utmärkelse Årets Advokatbyrå 2024. Det är ett fint kvitto på att vi tillsammans gör skillnad, på riktigt. Välkommen till en bred affärsjuridisk värld, där lagarbete och engagemang är allt.

**Närmare uppdraget.
Längre i karriären.**

Läs mer om hur det är att vara studentmedarbetare hos oss.

Gå in på maqs.com/student

Penningtvätt på Snapchat

Den 15-årige killen A fick kontakt via Snapchat med tjejen B. Hon bad honom att ta emot några Swish-betalningar och swisha vidare till henne, vilket han gick med på. Syftet visade sig vara att B la ut bluffannonser för kläder och angav A:s mobilnummer. Detta gav totalt 1 400 kr. Efter åtal friade tingsrätten A från brott med motiveringen att han varit i god tro. En oenig hovrätt faller dock A för penningtvättsförseelse, som är ett oaktsamhetsbrott, och menar att han måste ha insett risken att pengarna härrörde från brott. Påföljden blir öppen ungdomsvård hos socialtjänsten.

Svensk cyberkoloni.nu

I Stilla havet ligger korallön Niue, som på 1800-talet koloniserades av briter och efter folkomröstning 1974 har självstyre i förbund med Nya Zeeland. På slutet av 90-talet kom internet dit via en USA-affärsman som fick kontroll över öns toppdomän .nu efter avtal med Niues regering. Genom populariteten särskilt på svenska, men även på andra nordiska språk och holländska, att låta sin webbadress sluta på .nu blev detta en guldklimp. Niue rev upp avtalet men rättigheterna stannade hos en amerikansk stiftelse, som 2013 överlät domänens administration och distribution till svenska Internetstiftelsen. Niue använder fortfarande domänen lokalt (såsom att taoganiue.nu är sajt för öns kulturcenter och museum) och äger dess rättigheter enligt Niues lag. Niues primärminister Dalton Tagelagi kallar Sveriges kontroll över .nu för "digital kolonialism". Niue gör anspråk på 210 miljoner kr för vinster som Sverige ska ha gjort på domännamnet. För att lättare processa i Sverige överlät Niue fordran till den svenske domännamnsexperten Pär Brumark. Hans talan för Niues räkning har nu avslagits av Södertörns tingsrätt som menar att Internetstiftelsen inte har brutit mot tillämplig lag, inte är bunden av Niues lagar och inte ansvarar för en "ren förmögenhetsskada" (i form av en dålig affär) som må ha drabbat Niue. Pär Brumark, som ådömts att tillsammans med Niues regering ersätta Internetstiftelsens rättegångskostnader, har överklagat till hovrätten.

Moms på fusk

Våren 2018 slog polisen till mot omfattande fusk på högskoleprovet. Företaget HP-hjälpen hade sålt avancerade fuskpaket, med mikro-högtalare att sätta i örat, till en total omsättning på över 10 miljoner kr. En av huvudmännen, som nu avtjänat fängelsestraff för bland annat 76 fall av medhjälp till grov osann försäkran, överklagade att han även fick efterräkning från Skatteverket. Kammarrätten i Göteborg delar dock Skatteverkets bedömning att intäkterna varit momspliktiga, eftersom HP-hjälpen konkurrerat med lagliga studietjänster för den som vill prestera bra på högskoleprovet. Utöver moms ska mannen betala arbetsgivaravgifter och skatt i inkomstslaget näringsverksamhet.

Humanisterna blir trossamfund

Förvaltningsrätten i Stockholm har dömt att Humanisterna får registreras som trossamfund. Det skedde efter att Kammarkollegiet, som hade avslagit ansökan, ändrade sig under processens gång och medgav Humanisternas talan. För Humanisterna är det en principfråga att de, som livsåskådningssamfund, inte ska diskrimineras för att de inte tror på någon gud. De ämnar nu ansöka om vigselrätt, statliga förmåner och deltagande i religiöst mixade forum.

SNABBHET

På Cederquist vet vi att jämvikt är en viktig nyckel för att leverera den bästa rådgivningen. Det kan handla om balansen mellan detaljfokus och helhetstänk i våra analyser – men det handlar också om vilken arbetsplats vi vill skapa.

Vi tror på innovation för att ligga steget före, och ser jämställdhet som en självklarhet för att hitta de allra bästa medarbetarna. Genom att se både utmaningar och lösningar från olika synvinklar, kan vi erbjuda snabb personlig utveckling och långsiktigt hållbar rådgivning.

CEDERQUIST

Bli vår nya kollega - ansök på: karriar.cederquist.se

LÅNGSIKTIGHET

FRÅGA ARBETSRÄTTAREN REBECCA

Turordning när arbetstagares sysselsättningsgrad ska sänkas

REBECCA HENRIQUES arbetar som arbetsrättsjurist och förhandlare hos Almega som är Sveriges ledande arbetsgivarorganisation inom tjänstesektorn. Rebecca har juridikexamen och en fil.kand. i personal- och arbetslivsfrågor.

Har du också en arbetsrättsfråga som du vill få svar på?
Mejla till arbetsratt@jurstud.com

FRÅGA: Hej, jag jobbar på en juristbyrå som paralegal via ett bemanningsföretag och har hört talas om 24-månadersregeln. Vad innebär den nya regeln?

SVAR: Stort tack för din fråga! Mitt svar nedan utgår ifrån att juristbyrån är kundföretag (det inhyrande företaget) och bemanningsföretaget (det uthyrande företaget) är din arbetsgivare.

24-månadersregeln

Den 1 oktober 2022 började den så kallade 24-månadersregeln i 12 a § lagen om uthyrning av arbetstagare (uthyrningslagen) att gälla. Regeln innebär en skyldighet för kundföretag att erbjuda en tillsvidareanställning, alternativt betala ersättning till en arbetstagare som genom inhyrning har varit placerad hos kundföretaget vid en och samma driftsenhet i sammanlagt mer än 24 månader under en 36-månadersperiod. All placeringstid från och med den 1 oktober 2022 räknas.

Vilka omfattas?

Regeln gäller för arbetstagare som är anställda av uthyrande företag i syfte att hyras ut till kundföretag för arbete under kundföretagets kontroll och ledning.

Vad händer om kundföretaget inte vill erbjuda en tillsvidareanställning till inhyrd arbetstagare?

Regeln gör det möjligt för kundföretag att istället för att erbjuda en tillsvidareanställning välja att betala en ersättning till den inhyrde arbetstagaren. Ersättningen ska motsvara två månadslöner. Om kunden omfattas av ett kollektivavtal för arbetare där huvudavtalet mellan Svenskt Näringsliv och LO gäller för den inhyrda arbetstagaren, ska ersättningen motsvara tre månadslöner. I alla andra fall gäller två månadslöner. Utifrån din beskrivning låter det som du är tjänsteman, vilket innebär att för din del är det två månader som skulle kunna bli aktuellt.

Vad menas med driftsenhet?

Med driftsenhet menas varje del av ett företag som finns inom samma byggnad eller som finns inom ett och samma inhägnat område till exempel en fabrik, en butik eller en restaurang. Helt enkelt det som till vardags kallas arbetsplats. Begreppet driftsenhet har ofta en geografisk avgränsning. I vissa fall, till exempel om arbetet inte är förlagt till någon specifik plats, kan driftsenheten

knytas till den del av verksamheten som arbetet utgår ifrån eller där administrationen sker. Detta kan vara aktuellt för till exempel utesäljare eller resemonter. Begreppet driftsenhet har samma definition som i lagen om anställningsskydd, LAS.

Gäller 24-månadersregeln om inhyrning sker internt mellan olika avdelningar hos ett kundföretag?

Om ”inhyrning” sker internt från en avdelning till en annan inom samma juridiska person gäller inte 24-månadersregeln.

Hur beräknas placeringstid rent generellt?

Utgångspunkten vid beräkningen av 24-månadersregeln är att den tid som en inhyrd arbetstagare utför arbete hos ett kundföretag ska bedömas som placeringstid.

Hur beräknas 24-månader?

Vid beräkning av en sammanhängande placeringstid utgår man från datumet i aktuell kalendermånad då placeringen påbörjades. Detta innebär att en inhyrd som kontinuerligt varit placerad från och med den 1 oktober år 2022 har uppnått 24 månaders placeringstid den 1 oktober 2024. Vid sammanräkning av olika uthyrningsperioder utgår man i stället från en normalmånad om 30 dagar, så att det för 24 månaders placeringstid krävs $24 \times 30 = 720$ dagar.

Hur räknas en inhyrd arbetstagares frånvaro från arbetet?

Huvudorganisationerna Svenskt Näringsliv, LO och PTK har tillsammans kommit överens om hur frånvaro ska påverka placeringstiden.

För löpande utfört arbete på hel- eller deltid ska en inhyrd arbetstagare anses vara placerad hos kundföretaget även under ledig tid som följer av arbetsschemat, eller vid giltigt frånvaro.

Giltigt frånvaro är till exempel sjukdom, semester eller föräldradag. Under giltigt frånvaro kan maximalt 35

sammanhängande dagar (5 veckor) tillgodoräknas vid varje frånvaroperiod. För att placeringstid ska kunna räknas ska konsulten vara inhyrd hos ett kundföretag under den giltiga frånvaron. Det uthyrande företaget kan alltid besluta om att avsluta eller avboka en inhyrning i förtid, och då avbryts per automatik placeringstiden.

Hur beräknas en 36-månadersperiod?

En 36-månadersperiod räknas från ett datum till samma datum tre år fram i tiden.

Hur ska kundföretagets erbjudande om anställning vara utformat?

Det är viktigt att erbjudandet innehåller all information om anställningsvillkoren, så att den inhyrde arbetstagaren kan ta ställning till erbjudandet. Det bör bland annat innehålla information om titel, lön, sysselsättningsgrad, driftsenhet, tillträdesdag, semestervillkor, vilket kollektivavtal som gäller med mera. För att kundföretaget ska ha uppfyllt de krav som ställs enligt 24-månadersregeln måste den inhyrde arbetstagaren ha fått tillräcklig betänketid för att ta ställning till erbjudandet. Vad som är tillräcklig betänketid i det enskilda fallet kan bero på omständigheterna, men en vecka från mottagandet är normalt tillräckligt.

Vad händer när kundföretaget lämnat erbjudandet om tillsvidareanställning till den inhyrde arbetstagaren?

Om den inhyrde arbetstagaren tackar ja till anställningserbjudandet hos kundföretaget upphör anställningen hos det uthyrande företaget automatiskt den dagen då anställningen hos kundföretaget börjar. Den inhyrde arbetstagaren behöver därmed inte säga upp anställningen hos det uthyrande företaget, och har inte heller någon uppsägningstid.

Om den inhyrde arbetstagaren tackar nej till anställningserbjudandet, har kundföretaget gjort det som krävs enligt

uthyrningslagen. Den inhyrde arbetstagaren behöver inte få ett erbjudande om anställning hos kundföretaget igen, oavsett om hen fortsätter att arbeta hos kundföretaget eller senare hyrs ut igen till samma kundföretag. Anställningen hos bemanningsföretaget påverkas inte om konsulten tackar nej till erbjudandet.

Räknas tid som arbetstagaren jobbat på samma driftsenhet men för ett annat bemanningsföretag placeringstid?

Ja, regeln gäller oavsett om den inhyrda arbetstagaren har varit anställd hos olika bemanningsföretag på samma driftsenhet. Arbetstagaren kan alltså ha kommit upp i 24 månaders placeringstid genom att ha varit inhyrd till kundföretagets driftsenhet från flera olika bemanningsföretag.

Hur ska ersättningen betalas ut?

Det är kundföretaget som ska betala ersättningen till arbetstagaren. Ersättningen behandlas som lön i skattehänseende. Det betyder att kundföretaget ska betala arbetsgivaravgifter och dra preliminärskatt på ersättningen. Ersättningen är dock inte pensions- eller semesterlöngrundande.

Vad händer när kundföretaget har betalat ersättning till den inhyrde arbetstagaren?

Om kundföretaget betalar ersättning har kundföretaget gjort det som krävs enligt uthyrningslagen. Kundföretaget kommer då inte att behöva betala någon ersättning igen, oavsett om arbetstagaren fortsätter att arbeta hos kundföretaget. Anställningen hos bemanningsföretaget påverkas inte av att ersättning betalas ut.

TEXT Rebecca Henriques

Vill du vara med och påverka näringslivet?

Du är vår framtid och vi vill gärna satsa på dig redan nu. Gå med i vårt studentnätverk Vinge Talang för att få inbjudningar till events, kontaktsamtal och mycket mer.

Läs mer och gå med på vinge.se/vingetalang

VINGE